Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Ter ondertekening

Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Directoraat Generaal
Landelijk Gebied en Stikstof

Auteur
[redacted]

TER BESLISSING
Datum
14 maart 2023

Kenmerk
DGLGS / 26648351

Kopie aan

Bijlage(n)
2

nota

NOTA Kabinetsreactie BIT-advies AERIUS

Parafenroute

[redacted]

Aanleiding

- Op 27 februari heeft het Adviescollege ICT-toetsting (AcICT) het definitieve BIT-advies over het programma AERIUS vastgesteld.
- Dit advies is door uw voorganger gevraagd, in lijn met de Rijksbrede verplichting voor ICT-projecten boven 5 miljoen euro.
- Deze brief dient als aanbiedingsbrief van het advies en als inhoudelijke kabinetsreactie.
- De kabinetsreactie is interdepartementaal ambtelijk afgestemd met de ministeries van VWS en IenW, en met het RIVM. Ook zijn de provincies betrokken.

Advies

U kunt de brief ondertekenen.

Kernpunten

- Het advies concludeert dat AERIUS van toegevoegde waarde is voor de stikstofaanpak, maar geeft aan dat het de centrale informatievoorziening voor de aanpak onvoldoende ondersteunt.
- AERIUS is nu met name bedoeld ter ondersteuning van toestemmingverlening. Het Adviescollege ziet de rol van AERIUS veel breder; de conclusies en aanbevelingen moeten in dat licht worden gezien. In de kabinetsreactie wordt de brede informatiebehoefte erkend, maar wordt AERIUS ook in de juiste context gezet. Het advies bevat een aantal aanbevelingen om het programma verder te verbeteren en vooral ook toekomstbestendig te maken.
- De aangehaalde verbetermogelijkheden zijn:
    - Zorg voor een verantwoorde inzet van AERIUS

    - Prioriteer het onwikkelen van nieuwe functionaliteiten
    - Verzorg een samenhangende diesntverlening
- Het advies geeft hierbij de volgende concrete aanbevelingen:
    - Zorg voor betere ondersteuning en verantwoording van AERIUS.
    - Versnel doorontwikkeling zodat AERIUS de uitvoering beter ondersteunt
    - Geef het programma een bredere verantwoordelijkheid zodat de samenwerking verbetert.
- In de brief geeft u aan dat de aanbevelingen worden overgenomen. In de toelichting is in meer detail beschreven op welke manier.

Politiek-bestuurlijke risico's
Algemeen
- Bepaalde formuleringen in het advies kunnen voeding geven aan partijen om kritiekpunten van nieuwe brandstof te voorzien ('te weinig aandacht', 'te weinig prioriteit', 'geschikte gegevens en functionaliteit ontbreken').
- Deze opmerkingen moeten in het licht worden gezien van het beeld van AcICT dat AERIUS is bedoeld als centraal informatiesysteem voor de hele stikstofaanpak (wat niet het geval is).
- Essentieel is dat de AcICT expliciet aangeeft dat AERIUS op dit moment van toegevoegde waarde is.

Algoritmes
- Onder de eerste aanbeveling stelt het Adviescollege dat moet worden voldaan aan de kwaliteitseisen voor de inzet van algoritmes en dat dit onafhankelijk getoetst moet worden. Het gebruik van algoritmes in beleid en uitvoering heeft in de buitenwereld een stevige negatieve connotatie.
- In de reactie is aangegeven dat dit met het RIVM wordt bestudeerd en waar nodig opgevolgd. Naar voorlopig inzicht lijkt het registreren in het genoemde nationale Algoritmeregister niet van toepassing, omdat er geen sprake is van een zelflerend of besluitvormend model.
- Daarbij komt dat AERIUS op dit moment al volledig transparant en voorspelbaar is door het gebruik van 'open source' en uitgebreide modelbeschrijvingen.

Vergunningregister
- Het Adviescollege suggereert een actueel en geheel dekkend vergunningenbestand. Dit sluit aan bij wensen die dhr. Omtzigt in eerdere debatten heeft uitgesproken.
- Een dergelijke vergunningbestand lijkt primair bij de bevoegde gezagen te liggen, en niet in AERIUS.
- Samen met de provincies wordt gekeken hoe dit het beste vorm kan worden gegeven en wat de rol van AERIUS hierbij kan zijn.

Toelichting
De kabinetsreactie is opgebouwd door eerst te relfecteren op de hoofdconclusie en vervolgens in te gaan op de aanbevelingen. Hieronder de hoofdpunten per onderdeel.

Hoofdconclusie: Rol AERIUS en centrale informatievoorziening

- De voornaamste conclusie van het adviescollege is dat AERIUS een systeem is dat van toegevoegde waarde is voor de stikstofaanpak, maar dat er nog in onvoldoende mate invulling wordt gegeven aan de centrale informatievoorziening voor het gehele dossier.
- Het belang van een centrale informatievoorziening ten behoeve van het gehele natuur- en stikstofdossier wordt erkend, bijvoorbeeld ten behoeve van de gebiedsprocessen.
- De reactie geeft aan dat dit niet primair de rol of verantwoordelijkheid van AERIUS is.
- Als opvolging wordt de gehele informatiebehoefte binnen het natuur- en stikstofdossier in kaart gebracht, met het doel om toe te werken naar een centrale informatievoorziening voor de aanpak op de lange termijn.

1. Ondersteuning en verantwoording

- De eerste aanbeveling van het Adviescollege gaat over de ondersteuning bij en de verantwoording van AERIUS-berekeningen. Het Adviescollege relateert dit aan de verantwoorde inzet van AERIUS-berekeningen en de rol die AERIUS hiermee inneemt in de verschillende processen.
- De tijdens het debat van 23 februari jl. ingediende motie van dhr. Omtzigt ten aanzien van de juridische toetsing van het gebruik van AERIUS is hieraan gekoppeld. Bij de opvolging van die motie (een uitgebreide beschrijving van de rol en positionering van AERIUS in het proces van toestemmingverlening alsmede de technische en juridische onderbouwing daarvan) worden de bevindingen van het Adviescollege betrokken.

- Verder is het gerealeerd aan de gebruikersondersteuning. In lijn met de aanbevelingen zijn de afgelopen tijd al acties in gang gezet. Zo is de uitvoering van de gebruikersondersteuning recent hernieuwd en volledig belegd bij BIJ12. Ook worden gebruikers intensiever betrokken bij de doorontwikkeling van het instrumentarium, bijvoorbeeld als het gaat om het uitwerken van nieuwe functionaliteiten.

- Ten aanzien van het algoritme is aangegeven dat dit samen met het RIVM wordt bestudeerd en waar nodig opgevolgd.
- Hierbij is ook dat de samenhang van deze documentatie nog wel aandacht verdient, zodat het voor een breder publiek toegankelijk wordt en mogelijk wordt om de berekeningen eenvoudig te controleren.

2. Ontwikkeling nieuwe functionaliteiten

- De tweede aanbeveling betreft de introductie van nieuwe functionaliteit en de doorontwikkeling van het programma.
- In de reactie is aangegeven dat via een vorig jaar opnieuw ingerichte portfoliomanagement veel van deze aanbevelingen reeds zijn opgevolgd.
- Ten aanzien van de doorontwikkeling van AERIUS adviseert het Adviescollege om te focussen op AERIUS Register.
- De aankondiging in de Kamerbrief van 25 november jl. over bredere registratie is hieraan gekoppeld in de reactie.

- Dit najaar komt de eerste versie van een volledig nieuw opgebouwd AERIUS Register. Bij de invulling hiervan worden de aanbevelingen betrokken.

3. Verantwoordelijkheid programma

- Als laatste aanbeveling geeft het Adviescollege aan dat het programma een bredere verantwoordelijkheid kan nemen.
- In de reactie is dit gerelateerd aan het portfoliomanagement.
- Ook wordt gekeken naar een rijksbrede herinrichting van de aansturing en uitvoering van het programma. Dit zal ten vroegste in 2024 vorm krijgen.